

АНОТАЦІЯ

Рибалко К.В. Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування». Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Харків. 2025.

Дисертаційне дослідження присвячене розв'язанню актуальної науково-прикладної задачі з наукового обґрунтування комплексних рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних воєнних і економічних викликів Україні. Робота ґрунтується на авторській гіпотезі про те, що ефективність публічного управління земельними ресурсами в умовах воєнного стану та невизначеності перемир'я суттєво підвищується за умови впровадження адаптивної стратегії, яка інтегрує безпековий, економічний, екологічний та соціальний аспекти і диференціює підходи до територій з різним статусом.

Аналіз генези наукових підходів до публічного управління землями сільськогосподарського призначення засвідчив складний шлях трансформації від адміністративно-командної до публічної моделі, що базується на принципах децентралізації, участі громадськості, використання потенціалу цифрових технологій та забезпечення сталого розвитку. Концептуалізація механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення виявила їх системну взаємозалежність та нелінійний характер трансформації під впливом економічних і безпекових викликів. Розроблена матрична модель взаємодії функціональних механізмів показала, що найбільша синергія досягається на перетині інноваційного механізму з правовим та інформаційним, тоді як найсуттєвіші дисфункції виникають при

неузгодженості економічного та екологічного механізмів.

Вперше розроблено концептуальну модель адаптивної стратегії публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах невизначеності перемир'я, яка ґрунтується на принципі функціонально-просторової диференціації територій за безпековими та відновлювальними критеріями з виділенням чотирьох зон з різними режимами використання й охорони земель. Обґрунтовано інтегровану систему моніторингу та оцінки стану земель для умов воєнного стану та післявоєнного відновлення, яка базується на принципах безпекоцентричності, багаторівневості та технологічної адаптивності і передбачає комбіноване застосування методів дистанційного зондування Землі та наземного моніторингу залежно від безпекової ситуації.

Удосконалено теоретичний підхід до моделювання взаємодії функціональних механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення, що забезпечує багатовимірний аналіз перехресних впливів різних механізмів один на одного та дозволяє виявити критичні точки синергії і потенційні конфлікти. Розвинуто підхід до оцінки адаптивності інструментів публічного управління землями в кризових умовах, що базується на комплексному аналізі їх трансформаційної динаміки та регіональної диференціації ефективності.

Дістало подальшого розвитку теоретико-методологічне обґрунтування диференційованих підходів до публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах безпекових та економічних викликів, що базується на просторовій типологізації територій за критерієм інтенсивності та характеру ризиків з відповідною адаптацією функціональних механізмів управління. Обґрунтовано трансформаційну модель інституційної архітектури публічного управління землями, що інтегрує чотири взаємопов'язані виміри інституційних змін: часовий, структурно-функціональний, ринково-економічний та безпековий.

Аналітичний розділ дисертації виявив чотири фундаментальних

проблеми міжвідомчої координації в управлінні землями сільськогосподарського призначення, критично загострених в умовах воєнного стану. На національному рівні зафіксовано інституційну фрагментацію функцій між Держгеокадастром, Мінагрополітики України, Міндовкіллям та іншими органами з показником дублювання функцій 28%, що призводить до розпорошення відповідальності та управлінської дезорієнтації. Емпіричні дослідження показали, що 72% територіальних громад не мають достатніх ресурсів для виконання земельних функцій, а у прифронтових регіонах 68% громад не мають землевпорядників і 77% не забезпечені геоінформаційними системами.

У дисертації розроблено систему стратегічних напрямів та інституційних механізмів реінтеграції тимчасово окупованих та забруднених вибухонебезпечними предметами земель у систему сталого землекористування, яка базується на диференційованому застосуванні інструментів публічного управління відповідно до безпекового статусу та рівня пошкодження земель.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання розроблених науково-методичних підходів та практичних рекомендацій органами публічної влади різних рівнів для формування та реалізації адаптивної стратегії управління землями сільськогосподарського призначення в умовах воєнного стану та невизначеності перемир'я. Запропонована концептуальна модель інтегрованої системи моніторингу земель може бути впроваджена в практичну діяльність Держгеокадастру, органів місцевого самоврядування для забезпечення ефективного контролю за станом земельних ресурсів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Ключові слова: публічне управління, землі сільськогосподарського призначення, адаптивна стратегія, воєнний стан, безпекові виклики, геокадастр, земельна політика, відновлення земель, стратегія.